

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת אחרי מות

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 234

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימתו (פרק ט"ז פסוק א')

כתוב ברש"י ד"ה "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן" מה תלמוד לומר, היה רבי אלעזר בן עזריה מושלו, משל לחולה שנכנס אצלו רופא, אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן.

מה ענין מיתת בני אהרן ליום הכיפורים?
וביאר בספר טעמא דקרא שבר"ה (כ"ו). אמרו מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי שאין קטגור נעשה סגור והיינו זהב שעשו לעגל ומבואר דלפני מעשה העגל היה ראוי שיכנס בבגדי זהב, ומיתת בני אהרן היה עונש לאהרן על מעשה העגל כדפירש רש"י בפרשת עקב ובאהרן התאנף ה' להשימוז זה כילוי בנים ואתפלל גם בעד אהרן והועילה תפילתי לכפר על מחצה ומתו שנים ונשארו שנים (והוא מויקרא רבה רפ"ז) ובזה מדויק ההמשך אחרי מות שני בני אהרן שנענש על מעשה העגל אמר ליה בזאת יבא אהרן וכו' כתנת בד וכו' ולא בבגדי זהב שלא להזכיר עון העגל.

שם:

במה זרזו משה והרי לא אמר לו "ולא תמות כדרך שמתו בניך" כפי שאמר הרופא לחולה השני אלא אמר לו ולא תמות והרי זהו ממש כדברי הרופא לחולה הראשון?
וביאר רבי יהונתן אייבשיץ שגם משה היתה דעתו לנהוג כן באהרן ולהזהירו ולזרזו שלא יקרה כפי שקרה לבניו אולם הקב"ה לא רצה להזכירו על מות שני בניו כדי שלא לצערו ולפיכך אמרה התורה "אחרי מות שני בני אהרן וכו' ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וכו' ולא ימות" ולא בלשון איום ואזהרה כדרך הרופאים ואף שלא נאמרו לו הדברים בלשון איום ואזהרה מכל מקום היה בהם לשון זירוז שכן מן הדברים יוכל אהרן ללמוד ולהבין מעצמו מה יהא העונש על איסור קריבה ולכן כתוב "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" פירש רש"י "שלא ימות כדרך שמתו בניו."

שם:

מה תלמוד לומר שני בני אהרן וכי לא יודעים אנו שנדב ואביהוא הם בני אהרן שהיו שניים?
וביאר בספר ישועות מלכו שאמרו חז"ל שחטאם של נדב ואביהוא היה על שהכניסו את הקטורת לפני ולפנים ועל הפסוק "ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו" (י א) מובא בתורת כוהנים "שלא נטלו עצה ממשה ואהרן ולא נטלו עצה זה מזה, ולכאורה במה יכלה נטילת העצה זה מזה להצילם מן החטא? אלא ששורש חטאם היה שהגביהו לבבם וסברו שמעלתם היא כמעלת הכהן הגדול והיה עליהם לדעת שאין כהן גדול אלא אחד ועל כך לאחר שלא נטלו עצה זה מזה נמצא שלא ידע האחד מהשני ובאקראי נדמנו שניהם למקום אחד ומשום כך נוצרה טעות זו לפנייהם וזהו שהדגישה התורה "אחרי מות שני בני אהרן" שאילו היו נוטלים עצה זה מזה והיו נוכחים לדעת שאין שני כהנים גדולים משמשים בעת ובעונה אחת והיו ניצולים מן החטא.

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת (פרק ט"ז פסוק ב')

למה הוסיפה התורה וכתבה בענן ולא כתבה כי אראה על הכפרת?

וביאר רבינו בחיי שאילו היה אומר כן היה במשמע כי ההוראות יהיה בענן ואם כן מה המעלה היתה לכהן הגדול יותר משאר כל ישראל והלא כל ישראל היו רואין הכבוד בענן והוא שכתוב "והנה כבוד ה' נראה בענן אל כל בני ישראל", ועוד כתוב "וראה כל העם את עמוד הענן" אבל

גדולה ממי שנפשו נוטה אל הטוב והישר ולעומת זאת הפילוסופים גרסו כי מי שנפשו נוטה אל הטוב מעלתו גדולה ממי שמתאוה לעבירה וכובש את יצרו, ומוסיף הרמב"ם כי שתי הדעות אמת, במצוות השכליות שהשכל מחייב לעשותן ולקיימן גם בלי ציווי התורה ומוטב שהאדם לא יתאוה אליהן כלל ולעומת זאת במצוות השמעיות שאין השכל מחייבן אכן גדולה מעלתו של מי שחושק לעבור עליהן לכבוש את יצרו וכמו שאמרו חז"ל אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר אלא אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, וזהו שאמרה התורה "את משפטי תעשו" את המצוות השכליות תעשו אף אם נפשכם מטבעה נוטה אל הטוב, ואת חוקותי תשמרו" את המצוות השמעיות תשמרו מחמת ציווי התורה גרידא.

ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישיביה (פרק י"ח פסוק כ"ה)

כתוב באבן עזרא שכל מה שיקיא האדם הוא נתעב בעיניו ואליו לא ישוב.

הרי מצינו שהקיא הארץ את ישראל מתוכה ויצאו לגלות ומכל מקום הרבה מישראל שבו אליה, וכיצד שבו?

וביאר רבי אליהו אליעזר דסלר שבישראל לא שייך לעולם ש"תתמלא הסאה" כי הובטח להם שלא תתבטל מהם התורה ולפיכך גם אם נגזר עליהם גלות אין זו בבחינת הקאה וממילא אפשר לשוב אל הארץ הקדושה.

ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם (פרק י"ח פסוק כ"ח)

כתוב ברש"י ד"ה "ולא תקיא הארץ אתכם" משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו אלא מקיא, כך ארץ ישראל, אינה מקיימת עובדי עבירה.

לכאורה אם ירגיל בן המלך את עצמו למאכל מאוס הרי אז יתרגל המזון לעמוד במעיו ושוב לא יקיאנו, ושמה הוא הדין בנמשל אם תתרגל הארץ לחטאים ולתועבות הרי שוב לא תקיא הארץ את ישראל אף אם חלילה יטמאוה?

וביאר המשך חכמה בשם אביו שגופא נדרש הכתוב "כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם" ואם כן הארץ כבר הורגלה לתועבות "ותטמא הארץ" ואז לכאורה "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם" ועל כך באה התורה ואומרת כי במקרה כזה אין הנמשל דומה לנמשל "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם".

העלון נתרם

להצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם

ולרפו"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י הרב יצחק יעקב בן שנדל יפה בתושח"י

והרב אברהם בן שרל בתושח"י והרב חיים בן שרה בתושח"י

והרב חיים שלום צבי יהודה בן פסיה בתושח"י והחתן חיים איתי בן אהובה בתושח"י

ולע"נ מרן שר התורה רשכבה"ג ר' שמריהו יוסף חיים בן הרב יעקב ישראל קניבסקי

זצוק"ל נלב"ע ביום שושן פורים ת.נ.צ.ב.ה. תשפ"ב

והרב בנימין בן ר' שלמה זלמן אפרים מצגר זצוק"ל נלב"ע ח' אב תשע"ט

ורעייתו מרת לאה בת ר' שאול מצגר ע"ה נלב"ע כ"ד אדר א' תשע"ט (שנפטרו ללא זרע)

ואפרים בן רימה ע"ה נלב"ע י"ב טבת תש"פ

ניתן לקבל את העלון במיל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים **0534157546**

ניתן להוריד את העלון באתר דרשו, ביום חמישי. הדרכה: לדרשו ובוחרים הורדת עלונים לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).

עכשיו שאמר "כי בענן אראה על הכפורת" באר כי לאחר שיבא שם בענן ישמט הכבוד מן הענן ויהיה מתראה על הכפורת ומפני זה סמך ההראות אל הכפורת וכן דרך הכבוד בכל שאר ימות השנה להראות שם על הכפורת וכהן הגדול היה צריך ביום הכפורים לקטורת כדי שיהיה לו כסות עינים ולא יזונו עיניו מזיו הכבוד.

ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני ה' פתח אהל מועד, ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל (פרק ט"ז פסוקים ז'-ח')

למה כתוב שעירים חסר האות י'?

וביאר בספר טעמא דקרא משום דשני שעירי יום הכיפורים צריכינן להיות שוין לכך נכתב חסר כדפירש רש"י בפרשת עקב שכתוב לוחת כתיב חסר האות ו' מלמד ששניהן שוין, ובסוף הפרשה כתוב ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים כתיב גם כן שעירים חסר האות י' ושם טעם אחר יש משום דקאי על עבודה זרה ובעבודה זרה כתיב תמיד בתורה חסר כמו לא תעשו לכם אלילים אל תפנו אל האלילים והוא משום בזיון.

ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל (פרק ט"ז פסוק ח')

כתוב ברש"י ד"ה "ונתן אהרן על שני השעירים גרלות" מעמיד א' לימין וא' לשמאל, ונותן ב' ידיו בקלפי, ונוטל גורל בימין וחברו בשמאל, ונותן עליהם, את שכתוב בו לשם, הוא לשם ואת שכתוב בו לעזאזל, משתלח לעזאזל.

מפני מה לא כתב רש"י "ואת שכתוב בו לעזאזל הוא לעזאזל" כדרך שכתב בגורל לה'?

וביאר אדמו"ר מסקולען שרש"י דקדק ושינה בלשונו "משתלח לעזאזל" ולא הוא לעזאזל שהרי אין השעיר המשתלח לעזאזל משתלח לשם עזאזל אלא אף הוא בדיוק כמו השעיר שגורלו לה' והריהו לשם ה' אלא שרצון ה' הוא שיהא דינו שיישלח לעזאזל בדיוק כפי שהשעיר האחר דינו לה' וזהו שאמר הכתוב "והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדברה.

ונתן את הקטרת על האש לפני ה' כסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות (פרק ט"ז פסוק י"ג)

בגמרא יומא (נג.) כתוב שאם לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר א' מכל סממניה חייב מיתה,

וצ"ע דהו"ל לכתוב זה בפסוק הקודם ומלא חפניו קטרת?

וביאר בספר טעמא דקרא שבא לרמז כאן להוציא מהצדוקים שאמרו שמתקן מבחוץ ומכניס לכך כתיב כאן ונתן על האש לפני ה' ולא ימות כמו הצדוקי ההוא שבא מלאך וחבטו על פניו (יומא יט:).

וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה, ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר (פרק ט"ז פסוקים כ"א-כ"ב)

לכאורה מקרא מיותר הוא שהלא כבר נכתב בפסוק הקודם "ושלח ביד איש עתי המדברה"? וביאר רבי משה גבירצמן מבריסק שעל כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים ומלוין אותו מסוכה לסוכה. חוץ מאחרונה שבהן שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו ומבאר התוספות יום טוב שלא עשו עוד סוכה סמוך לצוק שאם כן לא היתה נקראת ארץ גזירה כיון שמן הסוכה רשאים לילך עד לשם בו ביום, ואפשר לומר שזהו שאמר הכתוב להשמיענו "ושילח את השעיר במדבר שהשליח היה צריך להיות במדבר ממש.

ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבאו אל הקדש והניחם שם, ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם וכפר בעדו ובעד העם (פרק ט"ז פסוקים כ"ג-כ"ד)

למה הוצרך אהרן לטבול והלא כשפשט את בגדי לבן ולבש את בגדי הזהב הלך מקדושה חמורה

לקדושה קלה?

וביאר החתם סופר שאחר שנתקדש האדם בקדושה יתירה על ידי זה מתקדש ומתעלות מצוותיו גם הקלות והשכיחות שבהן, ולעולם אין האדם ניצב על עמדו אלא עליו להיות בגדר "עולה" ולעלות ולהתעלות מעלה אחר מעלה ולפיכך רוממותו והתעלותו כשלעצמן גורמות לכך שעליו להוסיף ולעלות למעלה עליונה יותר כי הן עצמן הכשירו את הדרך לכך ועל כן לאחר שנתקדש הכהן הגדול בבגדי לבן ובעבודות הפנים גרם הדבר לכך שגם עבודתו אחר כך אף היא בבגדי זהב ובקרבת שכיחים נעשתה נעלה ורוממה יותר מן הרגיל ולפיכך ציוותהו התורה "ורחץ את בשרו במים" לעילוי הקדושה".

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (פרק ט"ז פסוק ל')

על שם מה נאמר "מכל חטאתיכם" והלא "חטא" הוא שוגג ואילו יום הכיפורים מכפר גם על הזדונות? ואם כן מן הראוי היה לומר מכל פשעיכם?

וביאר רבי אלחנן וסרמן שאכן יום הכיפורים מכפר אך כפרת היום באה אם עשה תשובה ואמרו חז"ל ש"גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות" ונמצא שכפרת יום הכיפורים לעולם היא באה על השגגות ולא על הזדונות, ואמנם שנינו רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר ואם כן הדרא קושיא לדוכתיה ואולם כבר כתבו התוספות ישנים מכל מקום כפרה גמורה בלא תשובה ליכא וגם אליבא דרבי וזהו שנאמר "לפני ה' תטהרו" כפרה גמורה אשר לכולי עלמא מצריכה תשובה.

והיתה זאת לכם לְחֶקֶת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה ה' את משה (פרק ט"ז פסוק ל"ד)

כתוב ברש"י ד"ה "ויעש כאשר צוה ה' " כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו של אהרן, שלא היה לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך.

מה כבוד יש בלבישת בגדי לבן אדרבה בבגדי זהב מכובדים יותר?

וביאר החתם סופר שבגדי זהב מכובדים יותר אך מכל מקום כיון שהיה בהם פגם וקיטרוג עקב מעשה העגל ועל כן היה לאהרן לשמוח כשהחליפם בבגדי לבן שאין בהם שום קיטרוג ולפיכך אמרה התורה כי לא עשה אהרן לכבוד עצמו אלא אך ורק "כאשר ציוה ה' " כמקיים גזירת המלך.
שם:

לכאורה לא רק בשבחו של אהרן דיבר הכתוב אלא גם בשבחו של משה דיבר הכתוב?

וביאר האור החיים שאת כל הדברים שנצטווה ועשה אהרן דיבר ה' אל משה שנאמר "ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך" ואך למרות שהדברים נמסרו אל אהרן על ידי אמצעי בכל זאת הם נמסרו כהווייתן ממש ולא נולד בהם שום שינוי אפילו אחד מששים כחוט השערה ולמי נזקף השבח הזה למשה וזהו שאמרה התורה "ויעש כאשר ציוה ה' את משה" וזהו בנין אב לתורתנו הקדושה שכולה היא מוצא פי ה' יחיה האדם חיי עולם בהגיעו בנועם העליון.

למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה והביאם לה' אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים לה' אותם (פרק י"ז פסוק ה')

לכאורה הפך הכתוב את הסדר הדברים שהרי היה לו לכתוב וזבחו אותם זבחים?

וביאר האור החיים שביקש הקב"ה להראות ולגלות חיבתו לעמו ועל כן אמרה התורה כי זבחי שלמים הם הקרבנות המשתתפים בשולחן אחד יחד ובנים ואביהם וזהו שנאמר "שלמים לה' אותם" אותם לבני ישראל הזובחים ולא לזבחים.

את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלקיכם (פרק י"ח פסוק ד')

מדוע נקטה התורה לשון עשיה במשפטים ולשון שמירה בחוקים?

וביאר הרמב"ם כי מחכמי הגמרא משמע שמי שנפשו מתאוה לעבירה וכובש את יצרו מעלתו